

V predchádzajúcich Zberateľských statiach (č. 34) sme sa snažili priblížiť novú menu euro jednak z hľadiska zákonného platidla od 1. januára 2009, a tiež z pohľadu predpokladaného zberateľského zájmu, nadväzujúc aj na záujem zahraničných predajcov numizmatického materiálu.

Prvými Zberateľskými staťami po vstupe Slovenska do eurozóny priblížime prvé dve emisie slovenských známk, ktorými budeme vyplácať listové zásielky. Prehľad z podkladov Slovenskej pošty spracoval **R. Klíma**. Pripomíname, že známky druhej emisie boli v letáku SP, vloženom v 9. čísle reprodukované ako návrhy. V statiach sú reprodukované známky v ich definitívnej podobe, teda aj so zapracovanými zmenami nominálnych hodnôt, ktoré vyplynuli z predpokladaných potrieb poštovej prevádzky.

Redakcia

Euro na Slovensku

PRVÉ POŠTOVÉ EUROZNÁMKY

Prvá slovenská poštová známka s nominálnou hodnotou 1 euro, ktorú Slovenská pošta, a. s., vydala 1. januára 2009, bude mať skôr **pamätný** charakter ako bezprostredné využitie v poštovej prevádzke. Pamätný charakter zvyrazňuje aj tlačová úprava, podobná ako známky k vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 a k jej 10. výročiu v roku 2003 – list so šiestimi známkami s ozdobnou kresbou medzi dvoma trojicami známk. V tuzemskom styku v súčasnosti ako jednoznámková frankatúra nemá bezprostredné využitie (čo v blízkej budúcnosti už nemusí byť pravdou), avšak možno ňou potešiť zberateľa v európskych štátoch na zásielke 1. triedy do 50 g.

Autorom výtvarného návrhu a rytcom tejto symbolickej poštovej známky je akad. maliar Martin Činovský. Poštová známka rozmerov 35 x 45 mm, ku ktorej boli zároveň vydané aj sprievodné filatelistické produkty, bola vytlačená v Poštovní tiskárni cenin Praha, a. s., technikou ocelotlače z plochých dosiek v kombinácii

s ofsetom v náklade 100 tisíc kusov. Zámka má kat. č. 437.

Na poštovej známke je stvárnený znak meny euro v heraldických farbách trikolóry zástavy Slovenskej republiky. Pozadie známky tvorí časť 10-eurovej bankovky s románskym portálom a mapa Slovenska so zvýrazneným hlavným mestom republiky.

Druhého januára 2009 Slovenská pošta, a. s., vydala doteraz najväčšiu sériu známk – spolu 12 hodnôt, z ktorých prvých osem (výplatných) kopíruje hodnoty euro mincí a ďalšie štyri (príležitostné) majú nominálnu hodnotu vo výške najčastejšie používaných sadzieb v súčasnej poštovej prevádzke.

Tieto poštové známky tvoria súčasť nového emisného radu **Kultúrne dedičstvo Slovenska – predrománske a románske pamiatky** a ako také majú aj nový dizajn, na

ktorom participoval holandský dizajnér slovenského pôvodu Peter Biľak a renomovaný slovenský grafik Peter Augustovič. Základnou myšlienkou novej emisie poštových eurozná-

mok bolo prezentovanie slovenského kultúrneho dedičstva z počiatkov kresťanskej kultúry na Slovensku, pretože práve kresťanstvo bolo v minulosti zjednocujúcim prvkom celej Európy.

Základným motívom, v doterajšej histórii slovenskej známkovej tvorby najrozsiahlejšej série známok, je motív sakrálnej architektúry. Na známkach nie sú zobrazené len pohľady na kostolíky, ale aj architektonické detaily typické pre románske umenie, pretože architektúra bola v minulosti nositeľom ostatných umeleckých druhov.

Vyobrazené pamiatky zároveň reprezentujú celé územie Slovenska podľa súčasného geopolitického rozdelenia na osem vyšších územných celkov.

V súvislosti s prechodom na euro vydavateľ požadoval, aby známky boli na prvý pohľad farebne ľahko rozlíšiteľné tak ako bankovky. Spoločným znakom týchto výplatných aj príležitostných poštových známok je rovnaké šrafovanie pozadia, jednotná úprava a formátovanie písma fontom Fedra od Petra Biľaka.

Na poštovej známke najnižšej nominálnej hodnoty 1 cent (30 h), čo predstavuje nižšiu výplatnú hodnotu aká sa doteraz na Slovensku používala (50 h výplatná známka – Bardejov), sa prezentuje jeden z najstarších zachovaných kostolov v strednej Európe – **kaplnku sv. Margity pri Kopčanoch**.

Jednoloďová kaplnka s kvadratickým presbytériom je postavená z lomového

kameňa kladeného do riadkov. V severnom múre kaplnky boli objavené pôvodné okené otvory s polkruhovými záklenkami a trojuholníkovými klenákmi, ku ktorým existujú vzory vo franskej architektúre 8. – 10. storočia. Podobnou stavebnou technikou boli postavené aj zaniknuté veľkomoravské kostoly na neďalekom veľkomoravskom hradisku „Valy“ pri Mikulčiciach. Preto nie je vylúčené, že kaplnka bola súčasťou východného prehradia tejto veľkomoravskej metropoly. Na FDC bol použitý pohľad na fasádu kostola z juhozápadu, ktorý prezentuje stav pamiatky pred rekonštrukčnými prácami.

Autor výtvarného návrhu známky je Peter Uchnár, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl Arnold Feke a má kat. č. 438.

Známku rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. FDC vyryl Bohumil Šneider.

Na známke nominálnej hodnoty 2 centy (50 h) je **kostol Matky Božej v Boldogu**.

V interiéri románskeho kostola, postaveného v priebehu 12. až 13. storočia, sa nachádza vzácna kamenná krstiteľnica s figurálnou výzdobou. Reliéf zobrazuje postavu Krista s ľavou rukou zdvihnutou v žehnajúcom geste. Na západnej strane kostola sa zachovala veža s pôvodnými združenými oknami, ktoré sú námetom obálky prvého dňa vydania (FDC). Pozostatkom románskych fáz viackrát presta-

vovaného kostola sú aj dva južné portály. Unikátny je najmä starší z nich, pri ktorého budovaní použili náhrobné platne pochádzajúce ešte z doby rímskej.

Autor výtvarného návrhu známky je Peter Augustovič, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl Rudolf Cigánik.

Známkou rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou oceľotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 439.

Na známke nominálnej hodnoty 5 centov (1,50 Sk) je **rotunda sv. Margity v Šiveticiach**.

Zobrazený kostol sv. Margity je príklad románskej stavby s centrálnou dispozíciou – rotundy. Šivetická rotunda, postavená z tehál, pochádza z 1. polovice 13. storočia. Táto pozoruhodná stavebná pamiatka je výnimočná vo viacerých ohľadoch, či už svojou architektonickou dispozíciou, rozmermi, alebo maliarskou výzdobou. V jej interieri sa zachovali nástenné maľby, zobrazujúce kristologický cyklus a legendu o sv. Margite, ktoré patria k tým najstarším na území Slovenska. Detail kristologického cyklu, Ukrižovanie Krista, je motívom obálky prvého dňa vydania (FDC).

Autor výtvarného návrhu známky je Igor Benca, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl Rudolf Cigánik.

Známkou rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou oceľotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 440.

Na známke nominálnej hodnoty 10 centov (3 Sk) je **kostol sv. Jána Krstiteľa v Sedmerovci – Pominovciach**.

Pohľad do interiéru kostola, zobrazeného na známke, prezentuje jeho západnú časť – emporu. Podobné empory, či tribúny sa nachádzali v mnohých románskych kostoloch a slúžili ako výsadné miesto zemepána počas bohoslužieb. Empora kostola v Pominovciach je pozoruhodná svojou autentickou formou. Spočíva na dvoch mohutných pilieroch podopierajúcich trojicu polkruhových arkád. V hornom podlaží nesie čelné murivo emporu ďalšiu stredovú arkádu. Kostol sv. Jána Krstiteľa z 12. storočia je typickým príkladom malého vidieckeho zamepanského kostola.

Exteriér jednododovej stavby s východnou polkruhovou apsidou a západnou vstavou vežou je zobrazený na obálke prvého dňa vydania (FDC).

Autor výtvarného návrhu známky je Robert Brun, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl Rudolf Cigánik.

Známkou rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou oceľotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 441.

Na známke nominálnej hodnoty 20 centov (6 Sk) je **kostol vo Svätušiah.**

Poštová známka zobrazuje románsku vežu kostola s typickým oblúčkovým vlysom a združenými oknami. Veža je spolu s emporou v interiéri najstaršou časťou kostola, vybudovaného v prvom desaťročí 13. storočia, a reprezentatívnym príkladom románskej architektúry na južnom okraji východného Slovenska. Na spodnom podlaží veže sa zachoval pôvodný ústupkový portál s bobuľovými a listovitými hlavicami, ktorý je námetom obálky prvého dňa vydania (FDC).

Autor výtvarného návrhu a rytiny známky je Arnold Feke, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak.

Známku rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 442.

Na známke nominálnej hodnoty 50 centov (15 Sk) je **kostol sv. Martina v Spišskej Kapitule.**

Katedrálu sv. Martina v Spišskej Kapitule reprezentuje na poštovej známke vzácna pamiatka románskeho kameňosochárstva – plastika leva. Pôvodne bola plastika súčasťou architektúry kostola. Je vytesaná z travertínu a svetlej farbe tohto kameňa vďačí za svoje meno – leo albus, biely lev. Z pôvodnej kameňosochárskej výzdoby kostola sa zachovali tiež početné bobuľové hlavice na portáloch a v interiéri. Trojlodová bazilika, postavená v 1. polovici 13. storočia, je jednou z najvýznamnejších románskych stavieb na území Slovenska. Exteriér kostola s dvojvežovým západným priečelím, zdobeným oblúčkovým vlysom, je zobrazený na obálke prvého dňa vydania (FDC).

Autor výtvarného návrhu a rytiny známky je Peter Uchnár, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Znáмку vyryl Arnold Feke.

Známku rozmerov 27 x 22 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 443.

Na známke nominálnej hodnoty 1 euro (30 Sk) je **Premonštrátsky kláštor Panny Márie v Bíni.**

Poštová známka zobrazuje detail reliéfnej výzdoby portálu kostola v Bíni, postaveného pred rokom 1217 pre mníšsky rád premonštrátov. Postava atlanta alebo oranta s rukami zdvihnutými v adoračnom geste sa nachádza na vnútornej strane ústupkového portálu, vedúceho z predsiene do lode kostola. Niekdajší kláštorný

kostol sa vyznačuje pozoruhodným súborom architektonických detailov s kvalitnou kameňosochárskou výzdobou. Sústreďuje sa v interiéri na hlaviciach klenbových podpôr, zdobených prevažne rastlinnými, ale aj figurálnymi motívami. Na obálke prvého dňa vydania (FDC) je zobrazený exteriér kostola, ktorý predstavuje typ jednoloďovej stavby s trojicou východných apsid a dvojvežovým západným priečelím a rozmernou západnou emporou.

Autor výtvarného návrhu známky je Karol Felix, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl František Horniak.

Známkou rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 444.

Na známke nominálnej hodnoty 2 eurá (60,25 Sk) je **kostol sv. Michala archanjela v Dražovciach**.

Jednoloďový kostolík s polkruhovou apsidou, zdobenou tehlovým strieškovým vlysom, reprezentuje najstaršiu vrstvu vidieckych sakrálnych stavieb na území Slovenska. Malá stavba je výsledkom niekoľkých stavebných etáp z 11. až 13. storočia. Vznikla na mieste staršieho kostola vybudovaného najneskôr v polovici 11. storočia. Nový kostol, postavený v krátkom časovom odstupe od zániku staršieho, tvorí z veľkej časti dodnes obvodové murivo zachovanej stavby. V 13. storočí pribudla v interiéri

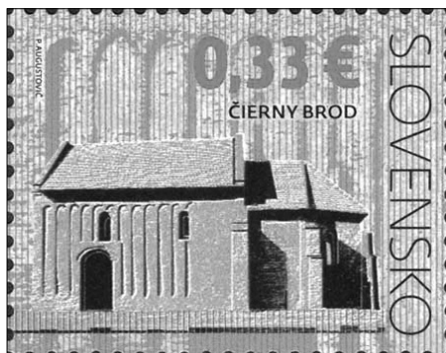
ri kostola západná empora. Dva pohľady na exteriér kostola sú námetom známky aj obálky prvého dňa vydania (FDC).

Autor výtvarného návrhu známky je Karol Felix, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vyryl František Horniak.

Známkou rozmerov 22 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou na tlačových listoch so 100 známkami. Znáмка má kat. č. 445.

Prvá *príležitostná* známka v poradí má nominálnu hodnotu 33 centov (10 Sk) a je na nej **kostol v Čiernom Brode**.

Poštová známka zobrazuje južnú stranu tehlového kostola, postaveného v rozmedzí 20. až 30. rokov 13. storočia. Na fasádach lode kostola sa zachovala štruktúra pôvodnej románskej výzdoby. Pozostáva z lizén s polkruhovým ukončením, vytvárajúcich hustý rad slepých arkád. Na západnej strane kostola je v pravouhlom rámovaní umiestnený portál – takmer identický s portálom na južnej strane – a nad ním kruhové okno, ktoré je motívom obálky prvého dňa vydania (FDC). Vedľa portálu je vidieť druhotne zamurovanú kamennú platňu zdobenú reliéfom troch krížov. Platňa pôvodne slúžila pravdepodobne ako čelná strana oltárneho stola.

Autor výtvarného návrhu a rytiny známky je Peter Augustovič, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak.

Známku rozmerov 34 x 27 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., viacfarebným ofsetom na tlačových listoch s 50 známami. Známa má kat. č. 446.

Príležitostná známka nominálnej hodnoty 66 centov (20 Sk) je venovaná **kostolu sv. Egídia v Ilji**.

Kostol je známy najmä vďaka reprezentatívne vstupnému portálu, nachádzajúceho sa v priestore pod vežou. Ústupkový portál sa vyznačuje členitou štruktúrou a bohatou výzdobou, ktoré kontrastujú s celkovou architektonickou strohosťou stavby. Na poštovej známke je zobrazená výzdoba na hlaviciach ľavého ostenia portálu. Okrem rastlinných úponiek pozostáva z motívu dvoch vtákov so spoločnou hlavou, vytvárajúcou nárožnú volútu hlavice.

Na obálke prvého dňa vydania (FDC) je zobrazený pohľad na exteriér kostola z juhovýchodu. Jednoloďový kostol s polkruhovou apsidou a západnou predstavenou vežou postavili okolo polovice 13. storočia.

Autor výtvarného návrhu a rytiny známky je Igor Benca, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak.

Známku rozmerov 27 x 34 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., viacfarebným ofsetom na tlačových listoch s 50 známami. Známa má kat. č. 447.

Príležitostná známka nominálnej hodnoty 83 centov (25 Sk) reprodukuje časť výzdoby **kostola sv. Štefana kráľa v Žiline – Závodí**.

Motív poštovej známky tvorí časť maliarskej výzdoby kostola, postaveného pravdepodobne v 50. rokoch 13. storočia. Traja apoštoli stojaci pod arkádami sú namalovaní na severnej stene v presbytériu kostola. Tvoria súčasť radu ôsmich apoštolov, ktorých na južnej stene presbytéria dopĺňajú ďalší štyria Kristovi učeníci. Ústredný motív celej maliarskej výzdoby sa nachádza na valenej klenbe chóru, kde je zobrazený Kristus v mandorle. Nástenné maľby vznikli koncom 13. storočia. Tvoria druhú vrstvu maliarskej výzdoby. Predchádzala im ešte staršia vrstva z čias výstavby kostola, ktorej stopy sa najlepšie zachovali vo východnej polkruhovej apside. Námetom obálky prvého dňa vydania (FDC) je architektonický rez kostola, kompozične doplnený o artefakty stredovekého umeleckého remesla, ktoré boli objavené pri archeologickom výskume.

Autor výtvarného návrhu a rytiny známky je Robert Brun, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak.

Známku rozmerov 27 x 34 mm vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., viacfarebným ofsetom na tlačových listoch s 50 známami. Známa má kat. č. 448.

Závěrečná známka druhej časti emisie, zároveň známka s najvyššou nominálnou hodnotou 1,33 eura (40 Sk), bola vydaná ako perforovaný háreček a je venovaná **kostolu sv. Kríža v Hamuliakove**.

Poštová známka zobrazuje románsku vežu kostola s tromi združenými oknami nad sebou. Kresba hárečka tvorí motív veže rozvinutý o detaily nástenných malieb nachádzajúcich sa v presbytériu kostola. Veža na známke, rámovaná mandorlou, nahrádza v tomto prípade ústredný motív Krista. V dolnej časti mandorly sú zobrazené zvieracie symboly štyroch evanjelistov – Jána (orol), Matúša (človek), Lukáša (býk) a Mareka (lev). Hornú časť hárečka tvoria polpostavy starozákonných prorokov namalovaných na vnútornej špalete triumfálneho oblúka. Námet obál-

ky prvého dňa vydania (FDC) tvorí postava sv. Kataríny so svojim atribútom, kolesom. Kostol sv. Kríža je jednoloďovým kostolom, s polygonálnou apsidou zdobenou zuborezom a oblúčkovým vlysom, postaveným okolo polovice 13. storočia.

Autor výtvarného návrhu známky a kresieb hárečka je Dušan Kállay, autormi grafickej úpravy sú Peter Augustovič a Peter Biľak. Známkou vryl Martin Činovský.

Znáмка má rozmer 22 x 27 mm, rozmery hárečka sú 72 x 86 mm. Háreček vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., rotačnou ocelotlačou v kombinácii s viac-farebným ofsetom. Háreček má katalogové číslo H 449.

Emisia prvých poštových euroznámok, pozostávajúca z ôsmich výplatných známok a štyroch príležitostných známok (z nich jedna v hárečku) predstavuje nový pohľad na známkovú grafiku. Možno konštatovať, že ide o vydarené riešenie, ktoré vydavateľ realizoval v spolupráci s renomovaným dizajnérom.

Šrafované pozadie s nápisom SLOVENSKO a vyznačenou nominálnou

hodnotou tvoria významné jednotiace prvky, ktorými sa táto emisia výrazne líši od doteraz vydaných známok. Tým sa naplnil aj zámer vydavateľa, spočívajúci v myšlienke s novou menou priniesť aj niečo nové vo výtvarnom stvárnení poštových známok.

Šťastným nápadom bolo aj kopírovanie nominálnych hodnôt euromincí, pretože možno predpokladať, že najmä najnižšie hodnoty sa v poštovej prevádzke budú používať dlhší čas. Keďže do konca roka 2009 budú platné poštové známky v korunovej mene vydané od roku 1993 do 2008 a neobmedzene aj známky

Kat. čís.	Dátum vyd.	Názov emisie	Nom. hodnota	Rozmery	Tlačová technika	Forma TL	TL ks
437	1. 1.	Pamätná prvá eurová známka	1 € / 30 Sk	30 x 45	OTp + OF	UTL	6
438	2. 1.	Kaplnka sv Margity pri Kopčanoch	0,01 € / 30 h	22 x 27	OTr + HT	TL	100
439	2. 1.	Kostol Matky Božej v Boldogu	0,02 € / 50 h	22 x 27	OTr + HT	TL	100
440	2 1.	Rotunda sv. Margity v Šiveticiach	0,05 € / 1,50 Sk	22 x 27	OTr + HT	TL	100
441	2. 1.	Kostol sv. Jána Krstiteľa v Sedmerovci-Pominovciach	0,10 € / 3 Sk	22 x 27	OTr + HT	TL	100
442	2. 1.	Kostol vo Svätušiac	0,20 € / 6 Sk	22 x 27	OTr + HT	TL	100
443	2. 1.	Kostol sv. Martina v Spišskej kapitule	0,50 € / 15 Sk	27 x 22	OTr + HT	TL	100
444	2. 1.	Premonštrátsky kláštor Panny Márie v Bíni	1,00 € / 30 Sk	22 x 27	OTr + HT	TL	100
445	2.1.	Kostol sv. Michala archanjela v Dražovciach	2,00 € / 60,25 Sk	22 x 27	OTr + HT	TL	100
446	2. 1.	Kostol Narodenia Panny Márie v Čiernom Brode	0,33 € / 10 Sk	34 x 27	OF	TL	50
447	2. 1.	Kostol sv. Egídia v Iliji	0,66 € / 20 Sk	27 x 34	OF	TL	50
448	2. 1.	Kostol sv. Štefana kráľa v Žiline-Závodí	0,83 € / 25 Sk	27 x 34	OF	TL	50
449	2. 1.	Kostol sv. Kríža v Hamuliakove	1,33 € / 40 Sk	22 x 27	OTp + OF	H	1

so symbolom nominálnej hodnoty, ich rôzne kombinácie s euroznámkami budú vytvárať zaujímavé frankatúry, a tieto určite vzbudia aj záujem filatelistov. Možno tiež predpokladať, že známky najnižších centových hodnôt sa budú viackrát dotláčať, čím môžu vzniknúť aj ďalšie zberateľské zaujímavosti. V každom prípade pôjde o nové pohľady na zberateľstvo a o nové oblasti zberateľského záujmu

Prehľadná **tabuľka** prvých emisií slovenských euroznámok je v usporiadaní podľa filatelistického hľadiska, keď je dôvodné druhú emisiu rozdeliť podľa spoločných znakov.

Prvá časť emisie (kat. č. 438 až 445) sú **výplatné** známky zoradené podľa hodnôt euromincí, vytlačené rovnakou tlačovou technikou (OTr + HT) a rovnakou úpravou tlačového listu (100 známok), a teda aj rovnakých rozmerov (22 x 27 mm, resp. 27 x 22 mm).

Druhá časť emisie sú **príležitostné** známky s nominálnymi hodnotami podľa potrieb poštovej prevádzky a je vytlačená ofsetom, v usporiadaní s 50 známkami na tlačovom liste. Rozmery známok sú 27 x 34 mm, resp. 34 x 27 mm.

Záverečná hodnota emisie je **hárček** so známkou nominálnej hodnoty 1,33 eura..

